

tom (VDR) utan också via cellmembranet skulle man kunna tro att den differentiella verkan av olika substanser skulle bero på differentiell affinitet till olika receptorer. Försök med knock-out-mutation av VDR tyder dock på att detta inte är fallet – även den cancerskyddande effekten förmedlas huvudsakligen av VDR, även om verkan kan erhållas även utan den med mycket hög koncentration av D-vitamin.

Non-Hodgkin-lymfom

Beträffande solljusets inverkan på non-Hodgkin-lymfom förefaller litteraturen mer förvirrande än för andra cancerformer, möjligen beroende på att man i de flesta undersökningar inte gjort skillnad mellan olika subtyper av denna cancergrupp. Möjligen kan också VDR-polyorfism, som diskuterats i samband med andra cancerformer (särskilt prostatacancer), ställa till trassel i statistiken.

Undersökningar visar omväxlande positiv, negativ eller ingen korrelation mellan incidens eller dödlighet av non-Hodgkin-lymfom och solstrålning. Det tycks finnas ett samband mellan risk för melanom och för non-Hodgkin-lymfom.

Och att även dödlighet i malignt melanom motverkas av ultravioletstrålning [12] är ju mycket intressant.

Olika »bestrålningsprotokoll«

Vad många människor tycks ha svårt att förstå är att de välgörande och de skadliga verkningarna av solstrålning är förknippade med helt olika »bestrålningsprotokoll«. En form av malignt melanom tycks orsakas av episoder av kraftig överexponering för solstrålning i barndomen. En sådan överexponering ger emellertid inte något stort tillskott av D-vitamin. När huden träffas av den ultravioletta strålningen omvandlas cellmembranens upplagrade dehydrokolesterol (provitamin D₃) inte direkt till D-vitamin, utan till previtamin D₃. Omvandlingen av detta till D-vitamin sker långsamt och utan medverkan av strålning.

En stor del av dehydrokolesterolet förbrukas redan efter en kvart av svensk middagssol om sommaren. Ytterligare bestrålning inom de närmaste timmarna leder bara till att previtaminet i stället för att bilda vitamin »slår in på villovägar«, dvs bildar takysterol, lumisterol och

andra onyttiga produkter. Det är i måttliga doser och utspritt i tiden som solstrålning utövar sina välgörande verkningar.

Lars Olof Björn

professor emeritus, Lund

Helena Björn van Praagh

fil dr, Lund

Referenser

1. Ekström Smedby K, Glimelius B, Adami HO. Oväntade fynd – solljus kan skydda mot cancer. *Läkartidningen* 2005;102:1140-1.
2. Björn LO. Vitamin D. In: Björn LO, editor. *Photobiology: The science of light and life*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers; 2002. pp. 1140-1.
3. Garland FC, Garland CF. Do sunlight and vitamin D reduce the likelihood of colon cancer? *Int J Epidemiol* 1980;9:227-31.
4. Grant WB. An estimate of premature cancer mortality in the United States due to inadequate doses of solar ultraviolet-B radiation, a source of vitamin D. *Cancer* 2002;94:1867-75.
5. Moon SJ, Fryer, AA, Strange RC. Ultraviolet radiation: effects on risks of prostate cancer and other internal cancers. *Mutation Res* 2005;571:207-19.

Läkartidningens elektroniska arkiv
<http://tarkiv.lakartidningen.se>
är artikeln kompletterad med fullständig referenslista

Nu går skam på torra (Fass)land!

Med den Fass som tillsändes mig som vanligt, sedan årtionden tillbaka, medföljde denna gång ett gult papper som meddelade att om jag inte ville ha riktade marknadsaktiviteter från Cegedim AB och anslutna företag skulle jag i fortsättningen inte få Fass. I texten uppges: Om uppgifterna »spärras« på grund av att man inte vill ha »personuppgifterna« använda för sådan användning kommer Du icke att få del av Fass (sic!) och »annan läkemedelsinformation«.

Vad menas med »annan läkemedelsinformation«? Förmodligen vad som i kommersiella sammanhang kallas för reklam. På det gula pappret står det bl a att läkemedelsföretagen skall föra sta-

tistik över vilka läkemedel jag förskriver samt samordna konsulentbesök.

En av direktörerna i ett läkemedelsföretag som jag arbetade i på 1980-talet uppgav helt frankt mellan skål och vägg att det finns ingen metodskillnad i marknadsföring mellan läkemedel och dammsugare. Står sig tydligen även nu efter 20 år.

Katalog från Läkemedelsverket?

Om det är så att Fass i fortsättningen sänds ut endast till läkare som accepterar den som muta för att underlätta marknadsföringen från kommersiell läkemedelsindustri är detta oacceptabelt, och jag föreslår att en läkemedelskatalog ut-

ges av t ex Läkemedelsverket, som borde ha all information om läkemedlen från registreringshandlingarna. Kostnaderna för sådana kataloger bör sjukvårdshuvudmannen stå för, och den bör för läkare med eget företag vara avdragsgill som facklitteratur.

Alltså: Dags för Läkemedelsverket, något annat seriöst förlag eller organisation att tillhandahålla en objektiv läkemedelskatalog som inte kopplas till några kommersiella marknadsföringsregister vid leveransen. Till eftertanke.

Birger Andersson

med dr, docent, Stockholm
testovator@telia.com

Replik:

Otydlig formulering kommer att ändras till nästa år

Det blad som bifogas Fass 2005 är en följd av de regler som gäller enligt Personuppgiftslagen, PUL. Företaget Cegedim, som driver det mest omfattande adressregistret till hälso- och sjukvårdspersonal, är skyldigt att bilägga upplysningarna med Fass 2005. Företaget är bl a skyldigt att meddela hur man går tillväga för att inte längre stå med i registret. Informationen har bifogats Fass sedan flera år.

Dessvärre har formuleringen inte bli-

vit den bästa, utan kan uppenbarligen missuppfattas. LIF beklagar detta. Vi kommer att se till att Cegedim ändrar detta till Fass 2006.

Man kan avstå från att få all form av information från enskilda läkemedelsföretag utan att för den skull behöva avstå från Fass. Allt annat är fel.

Fass har sedan tillkomsten 1966 varit det främsta hjälpmedlet, mycket uppskattat, vid förskrivning av läkemedel och kommer så att förbli i både tryckt

och elektronisk form. Fass bygger helt på av myndigheterna godkänd information.

För övrigt kan jag upplysa Birger Andersson om att även Läkemedelsverket använder Cegedim som adresskälla.

Per Manell

leg apotekare, utvecklingschef,
chef för Fass-verksamheten,
Läkemedelsindustriföreningen, LIF
info@fass.se